

PAGO

Nederlands contactorgaan van de Duitse Philatelistische Arbeitsgemeinschaft Ornithologie (PAGO) met een bijdrage uit België. Contactpersonen: Gerard Kolman en Peter van Nies. Eerstgenoemde int de contributie van de Nederlandse (en Belgische) leden en verzamelt materiaal voor dit contactblad.

Tel. 0486-473868. E-mail: gajkolman@home.nl.

Website van de MGO (Peter van Nies) <http://www.pag-o.de/nl/>

Contactbrief 109 (februari 2019)

Mededelingen en graag een reactie van u!!

Het innen van de contributie is dit jaar heel vlot verlopen Ik wil graag iedereen bedanken voor de snelle betaling waardoor ik het totaalbedrag aan contributie probleemloos aan Siegfried Stoll over kon maken. Een lid heeft opgezegd: Niek Manders uit Boxmeer stopte met zijn hobby filatelie.

U heb allemaal de uitslag van de enquête van Tom Loorij kunnen lezen en daaruit bleek dat er niet veel belangstelling was voor de halfjaarlijkse contactdagen waar we steeds dezelfde gezichten zien.

Hans van der Sanden heeft een voorstel gedaan om in november een contactdag te organiseren met een excursie in/en om Zundert (vogelrevalidatiecentrum) en ik hoop dat we daar vele leden mogen begroeten. Hans heeft uitdrukkelijk gezegd dat hij dat alleen doet bij voldoende belangstelling, want er gaat veel tijd zitten in het organiseren. Voor anderhalve man en paardenkop is dit niet rendabel. Zie aanvulling hieronder van Hans:

Samenkomst in het vogelrevalidatiecentrum (tegen die tijd geef ik het juiste adres wel door), na de lunch (die aldaar kan worden besteld) een gezamenlijke wandeling op het natuureservaat Pannehoef. Voor diegenen die niet een lange wandeling kunnen/willen maken is er de mogelijkheid voor een korte rondwandeling door de aanpalende tuin van het vogelasiel of een bezoek aan het van Goghmuseum in Zundert. Die twee mogelijkheden uiteraard op eigen gelegenheid.

Wil iedereen per mail aan mij laten weten of hij in principe wel of niet naar Zundert komt. Dan kunnen wij bij voldoende deelname aan de organisatie beginnen.....

U hebt allemaal de interne Rundbrief no 1. van Friemann kunnen lezen en met naast de beste wensen ook een aantal opmerkingen over de Rundbrief die voor ons ook van belang zijn. Friemann heeft zo zijn twijfels over de nieuwtjes die uitgebreid in de Rundbrief aan bod komen. Hij vindt dat iedereen voldoende informatie kan vinden op internet, met name op de site [www. birdtheme.org](http://www.birdtheme.org)

Wat vindt U?

Hij vraagt ook om kritiek op de inhoud van de Rundbrieven te geven en hij doet een beroep op iedereen om een artikel te schrijven voor de Rundbrief. U hebt ook allemaal de kleine (mini) exponaten gezien: persoonlijke verzamelingen die leden voor hun plezier opgezet hebben (zie ook 2 voorbeelden in deze cb). Het zou leuk zijn om ook andere leden hiervan op de hoogte te brengen. Wat verzamelt u? Laat het aan hem weten. Enkele voorbeelden: 'Vogels die van de kou houden', 'Vogels die in het donker leven', 'Vogels als architecten' .

U hebt ook gezien dat de laatste Rundbrief grotendeels in kleur verscheen. Het is de vraag of we hier mee door kunnen gaan voor dezelfde abonnementsprijs.

Dan iets over de rondzendingen. Vogelrondzending nr. 25 loopt op zijn einde. Binnen enkele weken krijg ik hem terug en volgt Vogelrondzending nr. 26. Daarna heb ik nog geen materiaal voor een volgende.....

Gerard Kolman

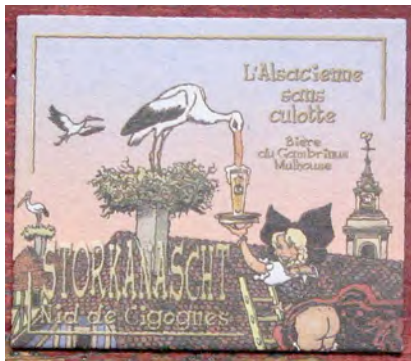
Nationale Postzegeltentoonstelling in Gouda.

Van donderdag 18 april t/m zaterdag 20 april 2019 (de drie dagen voor Pasen) wordt in het sporthallencomplex De Mammoet in Gouda een grote nationale postzegeltentoonstelling gehouden met internationale deelname in de categorieën 1 en 2 en een propagandaklasse. In totaal zullen er ca. 700 kaders staan. Daarnaast zijn ruim 50 handelaren aanwezig en diverse postadministraties.

Een dergelijke tentoonstelling is een schitterende gelegenheid om kennis te maken met alle facetten van de filatelie.

Ook drie leden van de PAGO, waarvan twee uit België, zijn er met enkele verzamelingen present. Het aardige is daarbij dat zij ook in drie verschillende klassen van de filatelie uitkomen. Zo doet Koenraad Bracke mee in de klasse maximafilie met zijn verzameling uilen. Maximafilie houdt in dat er uitsluitend maximumkaarten worden getoond. Het is een volwaardige tak in de filatelie. Je zal er van staan te kijken hoeveel er daarvan door Koenraad worden getoond. Tom Looij doet o.a. mee in de zgn. Open klasse met zijn verzameling over de Ooievaar.

Deze klasse houdt in dat er behalve filatelistisch materiaal ook tot een maximum van 50% niet-filatelistisch materiaal mag worden getoond.

Tom gebruikt hiervoor onder meer foto's, krantenknipsels, telefoonkaarten, speelkaarten, sigarenbandjes, wijnetiketten en zelfs bierviltjes. Deze klasse is uitermate geschikt voor verzamelaars die willen beginnen met het opbouwen van een verzameling voor een tentoonstelling.

Daarnaast doet Tom, samen met ons Belgische lid Roger van Laere mee in de Thematische klasse.

Tom doet dat met zijn bekende verzameling over bedreigde vogels en hun bescherming, Zelfs de Huismus die in 2004 op onze Rode Lijst kwam, heeft hij in zijn verzameling verwerkt.

Roger doet mee met zijn verzameling over de Papegaaiduiker. Zijn Papegaaiduikers in de natuur al zulke koddige en

fotogenieke vogels met hun grote kleurrijke snavel, Roger laat zien dat ze ook filatelistisch op grappige en zeer verschillende manieren zijn afgebeeld. Zijn verzameling heet dan ook heel toepasselijk "The Atlantic Puffin: Icon of the Isle of Lundy".

Het gebeurt niet vaak dat dergelijke hoogbekroonde vogelverzamelingen uit België in Nederland te zien zijn. Het is een unieke gelegenheid voor de Nederlandse PAGO-leden om ze te bewonderen en daarvoor naar Gouda te gaan. Dus combineer allen uw Paas-uitstapje met een bezoek aan Gouda.

Nadere informatie over de tentoonstelling vindt u op: <http://sfeg.nl>. Toegang tot de tentoonstelling is gratis!

Tentoonstelling en beurs zijn geopend op donderdag en vrijdag 18 en 19 april van 10.00 tot 17.00 uur en op zaterdag 20 april van 10.00 tot 16.00 uur. Sporthallencomplex de Mammoet is gelegen aan de Calslaan 101, 2804 RT Gouda. Er is ruime (gratis) parkeergelegenheid op het Elburgplein (in de Goudse Poort, nabij Gamma) vanwaar een pendelbus naar de Mammoet zal rijden.

De valkerij of het vluchtbedrijf

De jacht met afgerichte stootvogels en alles wat daarmee samenhangt wordt valkerij of vluchtbedrijf genoemd. De jacht met een roofvogel was waarschijnlijk een betere methode om vlees op tafel te brengen dan met een simpele pijl en boog. De bakermat van de valkerij (1) zijn de steppen van centraal Azië. Volgens de overlevering hield Dzjengis Khan honderden Sakervalken voor de jacht. Al jaren voor onze jaartelling begon men in de Arabische wereld met de valkerij. Volgens de Iraanse geschiedenis zou het eerste gebruik van roofvogels voor de jacht rond 8000 v.Chr. kunnen liggen. Over het algemeen wordt een Assyrisch bas-reliëf van 700 v.Chr. als het oudste bewijs van valkerij beschouwd.

De valkerij werd in India vermoedelijk al vroeg beoefend, hoewel de eerste aanwijzingen ervoor pas uit de 2^e eeuw na Chr. dateren. Zij bereikte hier haar grootste populariteit met het binnendringen van de islam in de 14^e eeuw.

(1)

In China stammen de oudste verwijzingen naar valkerij uit 680 v.Chr. In Japan dateert de eerste vermelding van valkerij uit 355 na Chr. En de valkerij werd waarschijnlijk ook in Korea beoefend. De kruisvaarders leerden de kunst in het oosten. Omstreeks het jaar 850 vond deze sport ingang in Engeland. Het waren vermoedelijk Franse edelen (2) die hierbij een rol speelden. Op het "Tapis de Bayeux" wordt

(2)

Harold, de machtigste edelman na koning Edward van Engeland, afgebeeld. Harold te paard op weg naar Bosham met op de hand een Havik. De Havik draagt nog geen kapje. Het gebruik hiervan was toen nog niet ingevoerd uit het Midden-Oosten. In Nederland werd de valkerij al vroeg beoefend.

(3)

Op grond van 30 jaar ervaring schreef de Duitse keizer Frederik II von Hohenstaufen (1194-1250) (3) een beroemd geworden boek over de valkerij, "Arte venandi cum avibus" (Over de kunst van het jagen met vogels). In de middeleeuwen en renaissance was de beoefening van de valkerij strikt aan standen gebonden. Zo was de jacht met de Havik toegestaan voor een jonker. De jacht met de Sperwer was voorbehouden aan de geestelijke stand en aan adellijke dames. De graaf mocht jagen met de Slechtvalk. De witte Giervalk (4) (de grootste valkensoort), afkomstig uit het noordpoolgebied werd gebruikt voor de jacht op reigers

door een koning. De reigerjacht met de Valk was bijzonder in trek (de hoge jacht).

De Kempische heidevelden bleken ideaal voor de valkenvangst.

Geografisch gezien liggen de Kempen op een belangrijke migratieroute van de zo fel begeerde Slechtvalken. De streek was arm en de mensen leefden karig. De boeren en de kleine burgerij zagen brood in het vangen en africhten van deze stootvogels. Van de vangst van een roofvogel kon een

(4)

gezin na verkoop soms drie maanden eten. Sinds de 10^e eeuw kwam rond Arendonk en Turnhout een klasse van valkeniers op.

Philatelistische Arbeitsgemeinschaft Ornithologie

Een belangrijke rol hierin heeft Valkenswaard gespeeld, het dankt de naam echter niet aan de valkerij. Valkenburg (Limburg) waarschijnlijk wel, de jacht op het kasteel (5) met valken. Valkenswaard stond bekend onder de naam Weerd of Verckensweerde. Het voorvoegsel vercken werd ingevoerd om het verschil met de grotere Limburgse plaats Weerd aan te geven. Door invloedrijke valkeniers werd Vercken veranderd in Valken. De toponiem Arendonk bestaat b.v. uit

(5)

twee woorddelen Aren en donk. Aren afgeleid van A in de betekenis van stromend water. Donk hooggelegen land nabij laagte en water. Arendonk is hoog gelegen tussen kleine riviertjes.

(7)

Valkenswaard werd in de loop van de 17^e eeuw bekend als centrum van de valkerij. De stijgende vraag naar jachtvogels deed de Valkenswaarders deelnemen aan de vangst van valken op IJsland. Ze gaven leiding aan het vluchtbedrijf aan verschillende hoven o.a. Wenen, München en Keulen. De Havik (6) wordt gebruikt voor de jacht op hazen, konijnen en fazanten.

Valken (Slechtvalken 7) worden gebruikt voor de jacht op vogels.

Vanaf de 17^e en 18^e eeuw ging de valkerij (8) in Europa sterk achteruit. De belangrijkste oorzaken hiervoor waren de groeiende populariteit van

(6)

vuurwapens en het verdwijnen van het feodale klassensysteem. Alle tradities zijn dankzij enkelingen (9) in Europa bewaard gebleven en zorgen nu voor een heropleving van de valkerij.

van het feodale

(8)

(9)

Philatelistische Arbeitsgemeinschaft Ornithologie

In Centraal-Azië bleef de valkerij voortbestaan in zijn traditionele vorm. Men jaagt er te paard met Steenarenden (10), op hazen, vossen en wolven voor huiden en vlees. In het Midden-Oosten worden nu status, welvaart en macht gesymboliseerd door een valk (Sakervalk 11). Ze worden vol trots getoond door de eigenaren. De motivatie om te jagen en voedsel te bemachtigen zijn diep verankerd, ook al zijn de levensomstandigheden sterk verbeterd. Naar schatting leeft ongeveer de helft van alle valkeniers ter wereld in het Midden-Oosten.

(11)

(10)

Behalve de bedreiging die de valkenjacht voor het voortbestaan van vele soorten vormt b.v. de Kraagtrap, worden de valken zelf ook ernstig bedreigd door de grote vraag naar valken voor de jacht. De Kraagtrap, *Chlamydotis undulata*, (12) is een soort die het best is aangepast aan zeer droge gebieden. Het is dan ook de favoriete prooi voor de valkeniers uit Midden-Oosten en het Verre Oosten.

(12)

Sjeik Butti bin Maktoum, een vooraanstaand lid van de Koninklijke familie van Dubai heeft belangrijke veranderingen in de valkerij in het Midden-Oosten teweeggebracht met de keuze voor zelfgefokte in plaats van wilde vogels. De sjeik beschikt over diverse voorzieningen, zoals openluchtvolières, waar hij met zijn zoons en personeel voor een paar honderd vogels zorgt. Elk najaar kiest hij er de beste uit, meestal twaalf vogels voor de jacht. Helaas voor de Sjeik zijn in Dubai nauwelijks nog wilde Kraagtrappen te bejagen. Met de andere valken wordt verder gefokt. In het begin van de 21ste eeuw introduceerde kroonprins sjeik Hamdan bin Mohammed bin Rashid al Maktoum een nieuwe sport, de valkenraces. Om de valkerij toegankelijker te maken voor de bevolking van de Emiraten. Mensen hebben massaal voornamelijk in gevangenschap gekweekte valken (Sakervalk 13 en Slechtvalken 14) aangeschaft. Hier is nu zelf een aan deze sport gewijd winkelcentrum en valkenziekenhuis. In hotels en kantoorgebouwen zijn blokken en rekken waar valken op kunnen zitten. Een positieve ontwikkeling is het fokken, waardoor de vraag naar wilde valken af -neemt. Helaas worden er steeds meer kruisingen gefokt om sterke en grotere vogels te krijgen. Ook deze vogels kunnen ontsnappen en kunnen het voortbestaan van zuivere wilde valken bedreigen. In Mongolië worden jaarlijks ongeveer vierduizend roofvogels geëlektrocuteerd door niet-geïsoleerde elektriciteitsdraden. Een mooi initiatief van de VAE is de toezegging achttien miljoen euro beschikbaar te stellen voor de bescherming van roofvogels in Mongolië.

(14)

(13)

naar wilde valken af -neemt. Helaas worden er steeds meer kruisingen gefokt om sterke en grotere vogels te krijgen. Ook deze vogels kunnen ontsnappen en kunnen het voortbestaan van zuivere wilde valken bedreigen. In Mongolië worden jaarlijks ongeveer vierduizend roofvogels geëlektrocuteerd door niet-geïsoleerde elektriciteitsdraden. Een mooi initiatief van de VAE is de toezegging achttien miljoen euro beschikbaar te stellen voor de bescherming van roofvogels in Mongolië.

Havik

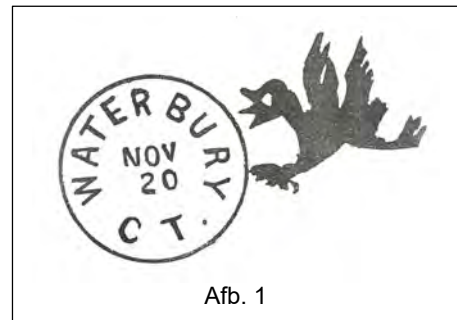

Steenarend

Beter één vogel in de hand...

In mijn verzameling bevinden zich verschillende Amerikaanse brieven met daarop zogenaamde 'fancy cancellations'. Deze afstempelingen zijn lang niet bij iedere collega-verzamelaar bekend, en wellicht hoort u daar ook wel bij.

Ik zal proberen dat in het kort uit te leggen. De oudste 'fancies' dateren globaal uit de periode 1860-1885. Het zijn stempels ('killers') in de vorm van een figuur, bedoeld om de gebruikte postzegels te ontwaarden zodat deze niet hergebruikt konden worden. Veel van deze circa 2000 stempels vertonen cirkels, sterren of soortgelijke geometrische figuren, maar ongeveer de helft vertoont motieven die ook voor thematisch filatelisten interessant kunnen zijn. Deze stempels werden vaak door de postmeester zèlf uit kurk of een ander gemakkelijk te bewerken materiaal gesneden. De ene postmeester was daarin trouwens wat meer bedreven en/of creatiever dan de andere. De meest bekende (niet de zeldzaamste overigens) is de 'running chicken' die in 1870 in Waterbury (Afb. 1) gebruikt werd. Hiervan zijn slechts een tiental exemplaren bewaard gebleven, waarvan vijf op brief. Hij zou goed in mijn vogelverzameling passen, maar helaas, deze heb ik niet...

Eind jaren twintig en begin jaren dertig van de twintigste eeuw zien we de 'fancies' opnieuw verschijnen. Een richtlijn van de Amerikaanse posterijen schreef namelijk voor, dat aangetekende brieven voortaan slechts op de achterzijde van een datumstempel mochten worden voorzien. Daarmee moest voorkomen worden dat postbestellers deze brieven als gewone post behandelden. Maar hoe moesten dan de zegels op de voorzijde ontwaard worden? Grotere postkantoren kregen daarvoor een speciale stempel, maar de kleinere moesten zelf maar zien wat ze er mee deden: ze gebruikten, tegen de regels in, tóch maar de datumstempel, want ze hadden geen andere. Vanaf 1927 echter, toen de richtlijn nog eens herhaald werd, begonnen de postmeesters, in navolging van hun voorgangers in de negentiende eeuw, weer zelf 'killers' te maken. Maar zij niet alleen, want vanaf ongeveer 1931 waren er ook vele filatelisten die hetzelfde deden. Deze groep was zeer creatief, waardoor de meest attractieve figuren ontstonden. Ze gingen naar een postkantoor met een toepasselijke naam, boden hun aangetekende brieven aan, en verzochten de postmeester om de zegels te ontwaarden met de stempel die ze zelf gemaakt hadden (Afb. 2)! Het was sinds 1902 weliswaar verboden om andere dan door de Posterijen gemaakte stempels te gebruiken, maar daaraan stoorde zich blijkbaar niemand. Uiteindelijk lukte het de Posterijen pas in 1934 om het gebruik van deze figuurstempels definitief te verbieden.

Afb. 2: op 22 mei 1934 verzonden vanuit 'Crow' West-Virginia

De meeste 'fancies' in mijn verzameling zijn uit de twintigste eeuw. De mooiste die ik heb, is er een die op 21 oktober 1931 verzonden is vanuit het plaatsje 'Bird in Hand' in Pennsylvania (3a: voorzijde en 3b: datumstempels op achterzijde). Voor zover mij bekend, is dat de enige dag waarop deze stempel in omloop was, en bovendien is het de enige die uit twee afzonderlijke delen bestaat: inderdaad een vogel en een hand. De plaatsnaam schijnt zijn oorsprong te vinden in een uithangbord dat aan de gevel van de plaatselijke dorpskroeg was bevestigd. Daarop stond: "A bird in the hand is worth two in the bush", de Engelse versie van ons "Beter één vogel in de hand dan tien in de lucht".

Afb. 3a

Ik heb dan weliswaar geen 'Waterbury', maar met de 'fancies' die ik wél heb ben ik best tevreden want: beter één vogel.....

© Peter van Nies

Afb. 3b

Literatuur: Motiefgroep Ornithologie, Rundbrief 90 (maart 1998)

Duck (N.C.), 18 december 1929

Henton (ILL), 31 oktober 1930

De Wulp (*Numenius arquata*) “Vogel van het jaar 2019”

“Wulp” is op zich eigenlijk maar een vreemde en bekrompen naam. Alsof er maar één wulp zou zijn. Ten eerste klopt dat voor Nederland sowieso niet want we hebben ook nog in de trektijd een algemeen voorkomende soort, de Regenwulp. Maar belangrijker, de Wulp is één van de drie grotere wulpensoorten die samen het hele holarctische gebied op het noordelijk halfrond bestrijken als broedvogel. In Noord-Amerika heb je namelijk de Amerikaanse Wulp (1) en in Oost-Siberië de Siberische Wulp (2). Het gebied ertussen in, Europa en geheel westelijk en centraal Siberië is dan het verspreidingsgebied van ‘onze’ Wulp. Eigenlijk zou dus een naam als Euraziatische Wulp een betere benaming zijn. Overigens is dat in Engels sprekende landen al het geval, daar heet hij Eurasian Curlew.

Qua uiterlijk is onze Wulp een buitenbeentje ten opzichte van de beide andere grote soorten. Onze Wulp heeft namelijk een mooie witte wigvormige stuit en witte ondervleugels; die vallen altijd prachtig op als hij opvliegt en hij zijn jodelende baltsroep laat horen (3). Die stuit en ondervleugels zijn bij de andere twee soorten donker.

Zijn wetenschappelijke naam dankt hij aan zijn grote sterk gekromde snavel (4). *Numenius* komt uit het Grieks, neo mene = nieuwe maan (de snavel heeft de vorm van de sikkel van de nieuwe maan) en *arquata* betekent gebogen of gekromd, uit het oud-Latijn, arquus = boog. We noemen dat met een duur woord emphatische naamgeving, een combinatie van twee namen die hetzelfde betekenen en elkaar als het ware versterken.

1

2

3

4

De Wulp op de Rode Lijst van de IUCN geplaatst

Het totaal aantal broedparen wereldwijd wordt geschat op 382.500 tot 532.500, een ruime marge omdat van lang niet alle landen de exacte aantallen bekend zijn. Hiervan broedt ca. 60 tot 65% in Europa en de rest in Azië. Omdat het Europese verspreidingsgebied veel kleiner is dan dat in het onmetelijke Siberië betekent het dat de Wulp in Siberië veel dunner gezaaid is.

In veel Europese landen is de stand van de Wulp de laatste decennia hard achteruitgegaan. In Groot-Brittannië (5) waar opvallend genoeg bijna de helft van alle West-Europese Wulpen broedt, is de afname enorm: ruim 50%. In Ierland (6) broedden er rond 1980 nog 4000 paar, in 2018 wordt het aantal paren op slechts 200 geschat, een achteruitgang met maar liefst 95%.

Maar in vrijwel alle andere West-Europese landen en ook in Rusland (7) is de afname groot. Voor Birdlife International was dit aanleiding om de noodklok te luiden en de Wulp in 2004 in de wachtkamer te zetten van de Rode Lijst van wereldwijd bedreigde soorten. Ook in Nederland (8) is de stand met ca. 30% gekelderd. In Azië is de stand stabiel of lijkt hij zelfs in aantal iets toe te nemen. Deze kan de afname in Europa echter niet compenseren. Overall wordt de afname wereldwijd op ca. 39% geschat.

5

6

7

8

Birdlife zegt ook waarom de Wulp zo hard achteruit is gegaan. Die open moerasachtige gebieden raken namelijk in toenemende mate bebost en verdrogen. En de marginale landbouwgebieden waar hij zich thuis voelt, vooral in Oost-Europa (9), vallen ten prooi aan de intensieve landbouw. Opvallend is dat de Wulpen in Siberië (10) het moeilijk hebben omdat de extensief beheerde landbouwgebieden waar ze zich van oudsher uitstekend thuis voelen, door de boeren juist in hoog tempo worden verlaten en de vegetatie op deze achtergelaten landbouwgronden daarna zo hoog wordt dat hij ongeschikt wordt om in te nestelen.

De Nederlandse situatie als broedvogel

SOVON heeft berekend dat sinds 1984 in Nederland de Wulp met 31% in aantal is afgenomen. De Nederlandse broedpopulatie in 2013–2015 wordt aan de hand van het atlasmateriaal begroot op 3900-4800 paren. In 2002 ging het nog 6400-7400 broedparen. Daarom is ook in Nederland de alarmklok geluid en is de Wulp in 2016 op de nieuwe Rode Lijst voor Nederland gezet in de categorie 'kwetsbaar'. Het jaar 2019 is vervolgens uitgeroepen tot "Jaar van de Wulp". Overigens werd de Wulp in West-Duitsland (11) al in 1982 tot "Vogel des Jahres" uitgeroepen, hetgeen echter geen verband had met een mogelijke achteruitgang in ons buurland. Bij ons is hij als broedvogel nagenoeg verdwenen uit het duingebied. Ook de heide en hoogveengebieden zijn bijna verlaten. Voedseltekort en predatie speelden een belangrijke rol bij de achteruitgang aldaar. De Wulp is meer weidevogel geworden, waar hij echter aan dezelfde bedreigingen bloot staat als de andere soorten weidevogels zoals ontwatering, vaak en te vroeg maaien, afname grasland en ook hier predatie.

9

10

11

12

De Wulp als trekvogel en overwinteraar

Als broedvogel vormt hij solitair levende paren maar in de trektijd en in de overwinteringsgebieden vormt hij kleinere en grote groepen. Vanaf eind februari kunnen we zijn roep al in de broedgebieden horen waar hij tot juli verblijft. In augustus beginnen ze zich te verzamelen voor de trek en zijn er grote groepen onder andere in het Waddengebied (12). Vanaf oktober trekken onze broedvogels weg naar zuidelijker streken zoals de kusten van de Middellandse Zee tot diep in Afrika (13). Op de zegel van Senegal staat overigens de verkeerde vogelnaam, deze is verwisseld met de zegel uit dezelfde serie met een kroonkraanvogel (niet afgebeeld hier), waar de naam van de Wulp op staat. De vogels die we in de winter zien zijn broedvogels uit het hoge noorden van Europa en Rusland. De Aziatische Wulpen overwinteren in India en zuidoost Azië (14), Japan en Indonesië. In totaal overwinterden er in de atlasperiode 160.000–200.000 Wulpen in ons land. In strenge winters zal dat aantal lager zijn door een uittocht. Daar de Europese populatie wordt geschat op 212.000-292.000 broedparen, geeft dit het grote belang aan van de Nederlandse winterpopulatie. Volgens Birdlife lopen overwinterende Wulpen in toenemende mate gevaar omdat de getijdengebieden waar ze dan naar voedsel zoeken (denk aan ons eigen Waddengebied!) in andere landen in hoog tempo in oppervlakte verminderen, bijvoorbeeld door het vastleggen van eb en vloed. Ook toenemende recreatiedruk, watervervuiling en ontwikkeling van industriegebieden bij overwinteringsplaatsen hebben een sterk negatieve invloed.

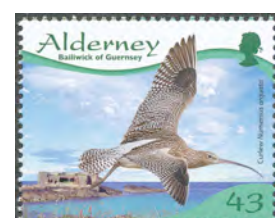
13

14

15

16

De Wulp filatelistisch

In totaal hebben (stand januari 2019) 21 landen in totaal 27 verschillende zegels met de Wulp uitgegeven. De Maldiven (15), waar hij alleen in de winter verblijft, spannen de kroon met 5 verschillende zegels. En alleen Nederland en Alderney hebben er twee uitgegeven. De andere landen moeten het met één zegel doen. Het gaat om 13 Europese landen en 4 in zowel Azië als Afrika. In de laatste 8 landen verschijnt de vogel alleen op de trek of hij overwintert daar, behalve Kazachstan waar hij ook broedvogel is. Op 4 zegels is hij vliegend (16) afgebeeld en op de zegel van Guinee-Bissau (17) staat, behalve de vogel, ook een ei. De zegel van het eiland Man (18) betreft een broedende vogel. Verder zijn er mij, behalve stempel (11), nog twee andere stempels bekend (19 en 20). Andere stempels met een wulp hebben betrekking op de Amerikaanse Wulp en de Regenwulp. En dan heb je aan ander filatelistisch materiaal, voor zover mij bekend, alleen nog het postzegelboekje uit Groot-Brittannië (5).

17

18

19

20

Met dank aan Peter van Nies voor het ter beschikking stellen van enkele afbeeldingen

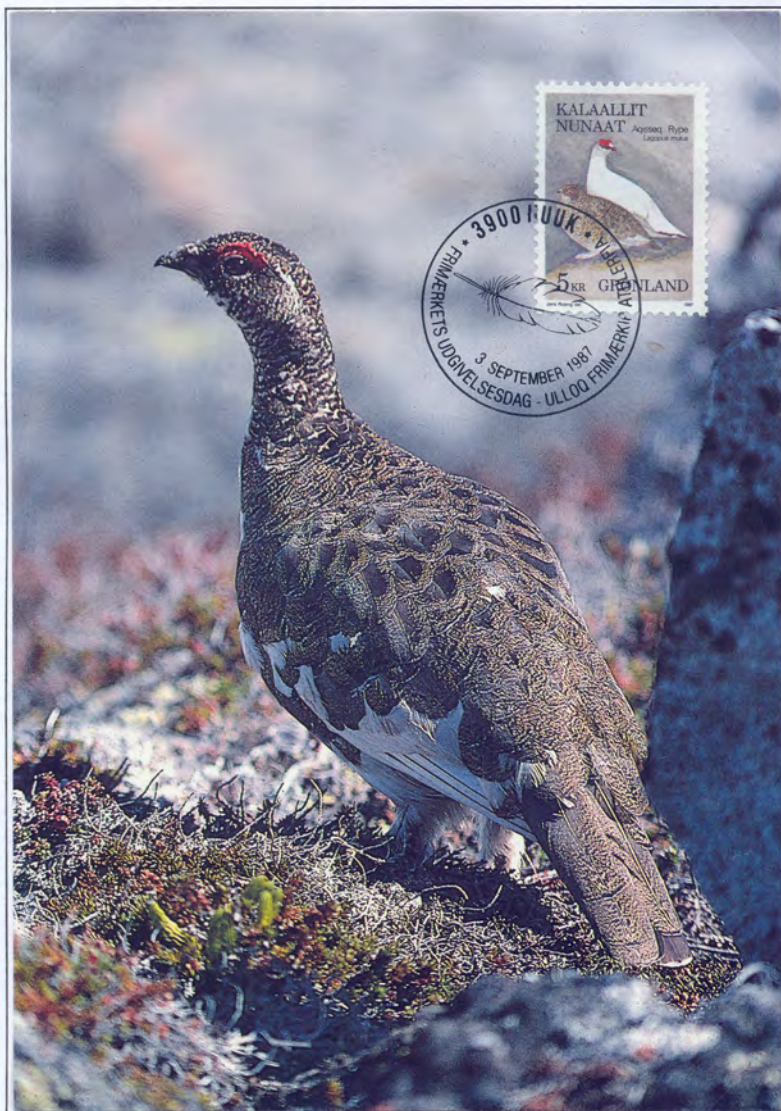
Maximumkaart Nederland (1961)

Het Alpensneeuwhoen: aangepast om te leven in het Hoge Noorden en hooggebergten

Het Alpensneeuwhoen leeft in het hoge noorden en op grote hoogten en is goed aangepast aan deze omstandigheden. Hun pluimen zijn aangepast aan koude weersomstandigheden. De veren in de winter zijn langer en zijn thermisch geïsoleerd. De voeten, benen en neusgaten zijn bevederd. Daardoor zien ze er uit alsof ze witte schoentjes aan hebben.

Alpensneeuwhoen in Park Mercantour. In de Alpen leven ze voornamelijk tussen de 1500 en 3500 meter hoogte .

Ze leven in boomloze, open rotsige gebieden met weinig vegetatie. Ze voeden zich met vegetatie die ze vinden op de grond. In de winter trekken ze naar meer beschermt terrein. In Groenland zakken ze in de winter naar het zuiden van het land.

Monaco 1982. Drukproef - strip van 5.

Veder van een Sneeuwhoen. De Sneeuwhoen is het symbool van het Nationale Park Rondane, het oudste Park in Noorwegen (1962).

Het Alpensneeuwhoen: camouflageverenkleed voor het ganse jaar.

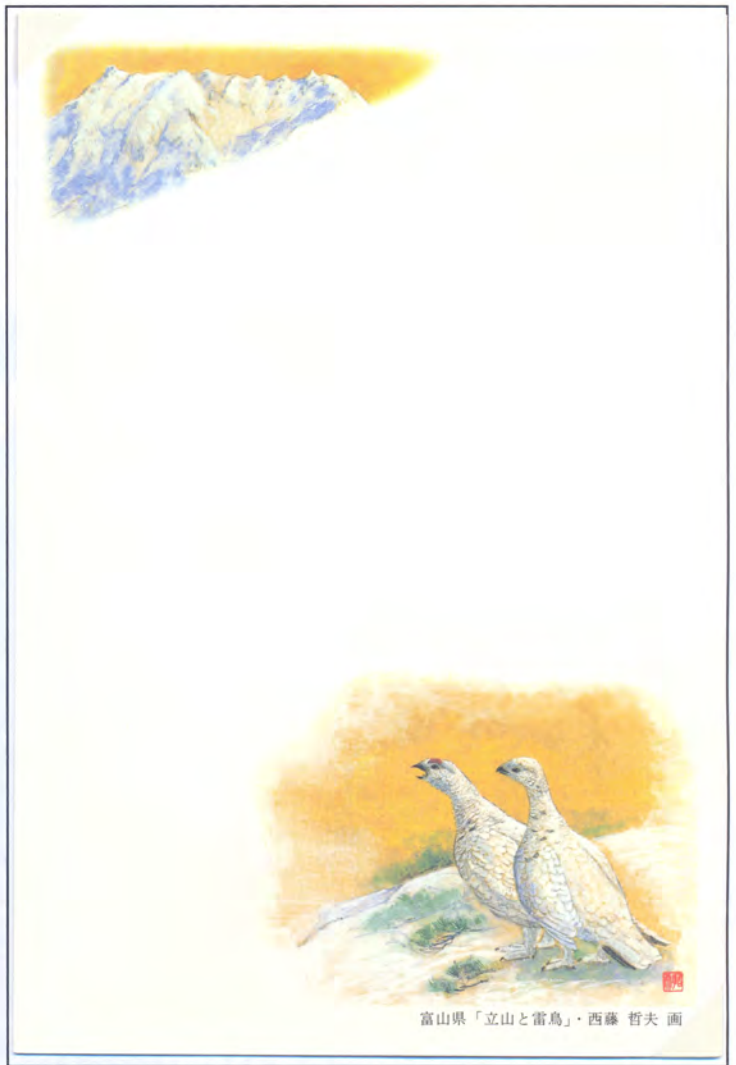
Ze wisselen 3 maal van verenkleed. Dit ter camouflage in hun leefgebieden. Een voorjaars, naajaars en winterkleed. De vogelschilder Audubon had dit al waargenomen en vereeuwigd.

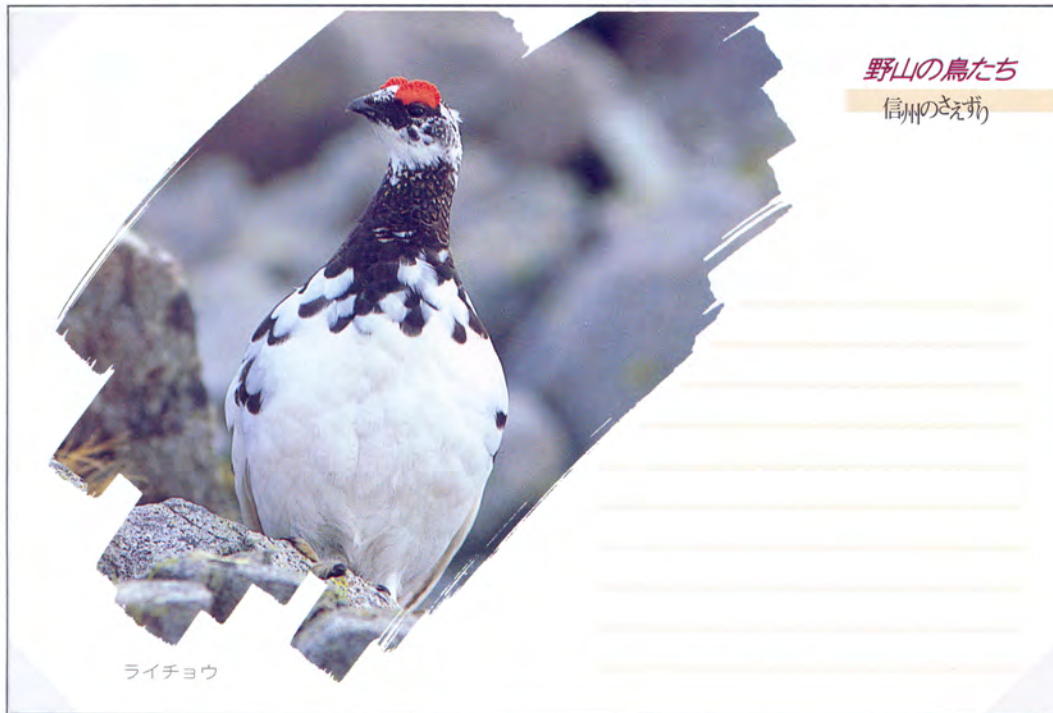
Terwijl het vrouwtje in de zomer bijna volledig bruin is om onopvallend te broeden op de grond is ze volledig wit in de winter.

Sneeuw wit zijn ze in de winter. De zwarte teugel onderscheidt het mannetje van het vrouwtje. In de winter kunnen ze leven in kleine groepen.

富山県「立山と雷鳥」・西藤 哲夫 画

ライチョウ

野山の鳥たち
信州のさえずり

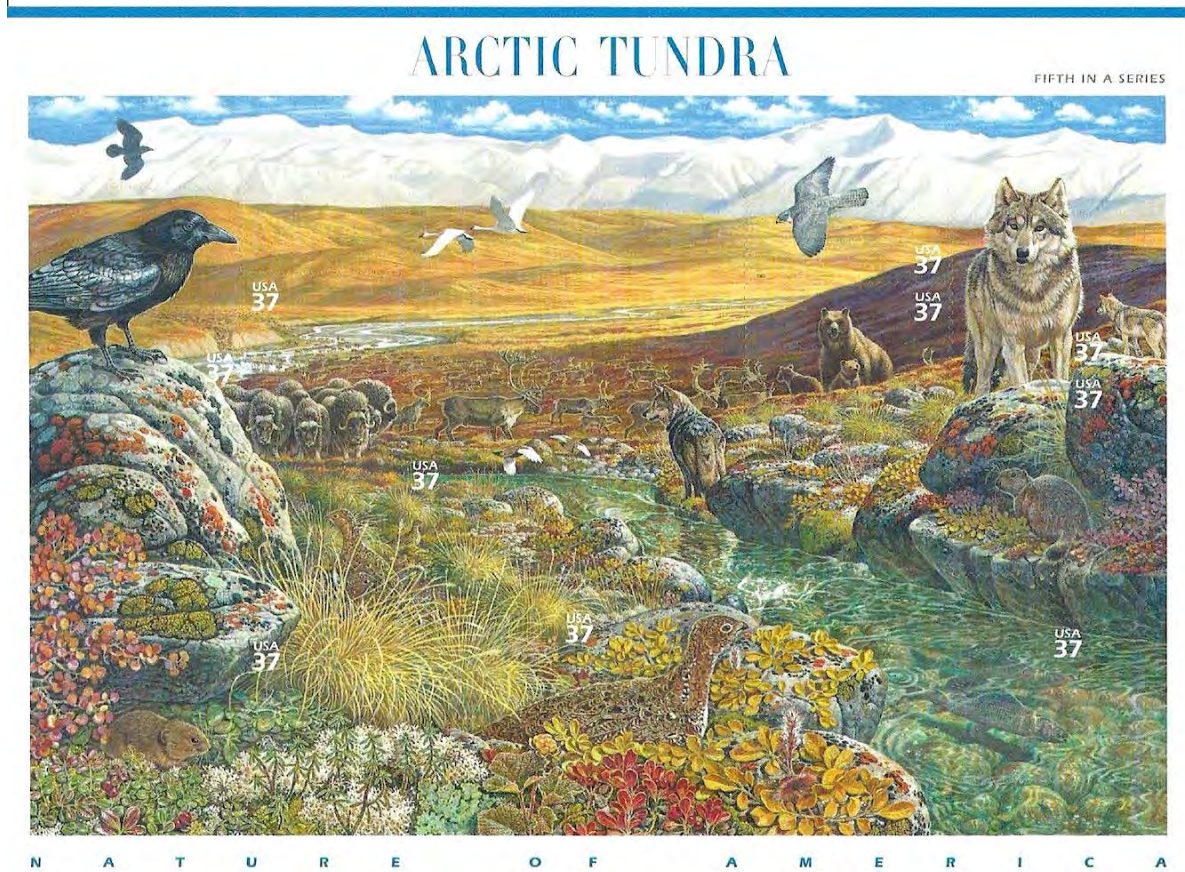
Voorjaarskleed mannetje. Typisch is de rode gezwollen huid boven het oog.

Het najaarskleed van het mannetje: grijze rug met witte onderdelen.

ULULARIA

Aanpassingen aan de toendra – Voorbeeld Sneeuwuil

De arctische toendra is in vergelijking met andere regio's van de aarde eerder arm aan soorten, ook bij de vogels. Typische toendravogels zijn de Raaf (*Corvus corax*), de Fluitzwaan (*Cygnus columbianus*), het Sneeuwhoen (*Lagopus lagopus*) en de Giervalk (*Falco rusticolus*). De plantengroei wordt vooral bepaald door de extreme klimatologische omstandigheden, alsook door de permafrostbodem.

De wereldrecordhouder van de vrieskou is echter de Sneeuwuil (*Bubo scandiacus*), die temperaturen van -56°C kan overleven. Voor extreme temperaturen heeft men de juiste kledij nodig. Ze hebben een bijkomende, warmtehoudende isoleerlaag om het vervriezen te vermijden. Daarom zijn ze ook aan de poten dicht bevederd en hebben ze een wit verenkleed.

Om tijdens de winter nog voldoende voedsel te vinden, trekken sneeuwuilen, net zoals de meeste trekvogels, naar het zuiden. Als de winter in het noorden te koud is en de sneeuw te hoog, dan moeten de uilen om te overleven wegtrekken. Hij is een zogenaamde „overlevens-trekker“. Dat wil zeggen dat hij zich aanpast aan het aanwezige voedsel. Met de hulp van gps-zenders kon bewezen worden dat enkele dieren toch de arctische winter aan het toevroren arctische meer doorbrengen, om daar dan te jagen op watervogels.

Terwijl het grotere en weerbaardere wijfje een uitstekende camouflage heeft, als het op een sneeuwrijke, naar verhouding warme plaats zit, kan het lichter gebouwde mannetje met zijn helderwitte verenkleed ongezien ook op besneeuwde velden jagen.

Ze zoeken als bewoners van de toendra geen dekking, maar zitten meestal tamelijk zichtbaar op heuvels, stenen of boomstammen – urenlang zonder enige beweging, rechtop zittend, of licht voorovergebogen, waarbij de poten en de vleugels verhuld zijn door het losse verenkleed.

ORNIVARIA

Nationale vogels

Na de 'Bruggen' in 2018 heeft PostEuropa voor 2019 nu voor de allereerste keer het thema vogels gekozen. Dat betekent dat we dit jaar een vloed aan vogelpostzegels zullen mogen verwachten. Heel wat Europese landen zullen niet alleen één of twee postzegels of een blokje met vogels uitgeven, maar er dankbaar gebruik van maken om daar een hele reeks vogels aan te verbinden.

De eerste uitgifte is ondertussen al een feit – Rusland beet op 22 januari de spits af met een postzegel van de Siberische (witte) kraanvogel (met jong). Hieronder vind je een overzichtje met voorlopig alle gekende uitgiften.

De laatste in het rijtje is België met een blokje van de Vlaamse gaai en de Wielewaal. Deze postzegels zullen in voorverkoop gaan op 15 juni 2019 in Wetteren (Expo Gowalt, Kwatrechtsteenweg 114). In het weekend van 15 en 16 juni vindt daar een regionale tentoonstelling plaats (alle tentoonstellingsklassen) met een salon "vogels". Heel wat PAGO-leden zijn daar actief in de organiserende vereniging Themafila-Wetteren. Zij zullen in het salon een of andere verzameling tentoonstellen: Noël Pattyn, Niko Van Wassenhove, Danny De Smedt, Roger Van Laere, Patrick Ghysels en Koenraad Bracke. Alle Nederlandse PAGO-leden zijn van harte uitgenodigd op deze tentoonstelling!

 <p>Rusland (22 januari)</p>	 <p>Gibraltar (5 februari)</p>
<p>Siberische (witte) kraanvogel</p>	<p>Barbariïse patrijzen</p>
 <p>Eiland Man (12 februari)</p>	 <p>San Marino (26 februari)</p>
<p>Roodborsttapuit</p>	<p>Slechtvalk</p>

Liechtenstein (4 maart)

Steenarend

Jersey (5 maart)

Ijsvogel & Knobbelzwaan

Ierland (11 april)

Goudplevier & Dougalls stern

IJsland (11 april)

Zeearend & giervalk

Noorwegen (11 april)

Waterspreeuw

Nederland (23 april)

Putter & Pestvogel

Farøer (29 april)

Zwarte zeekoet

Luxemburg (7 mei)

Geelgors & Kneu

Heel wat van deze postzegels zullen het geluid van de vogel kunnen afspelen. Dit gebeurt via een app (CEE APP) die je gratis op je smartphone kan downloaden. Door je gsm dan met deze app te richten naar de postzegel laat deze dan de zang of de roep van de desbetreffende vogel horen. Je kan nu al een aantal geluiden downloaden en afspelen (zie afbeelding hieronder). Via de app is

het de bedoeling dat je daar de verschillende postzegels kan bestellen. De Nederlandse firma die de app ontwikkeld heeft is al enkele jaren actief (o.a. al bruikbaar voor een aantal Finse postzegels met het thema 'muziek'). Eind 2018 stond echter te lezen dat het bedrijfje failliet zou zijn - als dat maar goed komt...

kobra
(Koenraad Bracke)